

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ПЛАН

**РОЗВИТКУ КАФЕДРИ
РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ І
ОХОРОНИ ПРИРОДИ**

НА 2023–2028 РОКИ

Заслухано і затверджено
на засіданні кафедри раціонального використання природних ресурсів і
охорони природи.

Протокол № 17 від 26 травня 2023 р.

ЛЬВІВ–2023

Загальні відомості про кафедру

Кафедру раціонального використання природних ресурсів і охорони природи на географічному факультеті ЛНУ імені Івана Франка було створено наказом Ректора № 658 від 20 квітня 1988 р.

Свою науково-педагогічну діяльність кафедра розпочала таким складом: доктор економічних наук, професор Юрій Туниця – завідувач кафедри, кандидат географічних наук, доцент (з 2000 р. – професор) Семен Кукурудза; кандидати географічних наук, асистенти (згодом – доценти) Мирослав Білецький, Наталя Бойкова, Павло Штойко (з 2014 р. – доктор географічних наук, професор. Працював до 2016 р.). У перші роки становлення на кафедрі за сумісництвом працювали відомі вчені: доктор біологічних наук, почесний доктор Зволеньського технічного університету, професор Степан Стойко; академік УААН, професор Федір Палфій; доктор географічних наук, професор Георгій Бачинський; доктор фізико-математичних наук, професор Володимир Лебединець; доктор медичних наук, професор Ірина Даценко, доктор медичних наук, професор Алік Маненко; доктор юридичних наук, професор Світлана Кравченко; доктор біологічних наук, старший науковий працівник Ботанічного саду Університету Платон Третяк; доктор економічних наук Марія Нижник – нині професор, головний науковий співробітник Інституту Джеймса Хаттона (Великобританія), кандидат геолого-мінералогічних наук, начальник державного управління екологічної безпеки у Львівській області Віктор Огоноченко.

У 1989 р. склад кафедри поповнився: з Одеського університету перейшов кандидат (з 1996 р. – доктор) географічних наук, доцент (з 2001 р. – професор) Іван Волошин, який пропрацював на кафедрі до 2010 року; у 1996 р. з Львівського лісотехнічного університету – кандидат філософських наук (з 2010 р. – доктор географічних наук), доцент Микола Назарук (з 2012 – професор кафедри); у 1992 р. з Ботанічного саду Університету – асистент (з 2001 р. кандидат географічних наук, з 2003 р. – доцент) Богданна Сенчина. На посади асистента у 1992 році зараховані науковий співробітник Марія Сиротюк (з 1997 р. кандидат географічних наук, доцент) та випускник аспірантури Любомир Білоус. Всі вони випускники географічного факультету Франкового університету.

Згодом кандидатські дисертації захистили та почали працювати на посадах доцентів випускники аспірантури Ірина Койнова (1999 р., 2001 р., відповідно), Ігор Рожко (2000 р., 2002 р.), Наталя Блажко (2010 р., 2012 р.), Павло Теліш (2011 р., 2016 р.) і старший науковий співробітник кафедри Федір Кіпчач (2001 р., 2003 р.). Після захисту кандидатської дисертації на кафедрі економічної і соціальної географії у 1999 році на кафедру переведено Оксану Перхач на посаду асистента (доцент з 2002 р.). Натомість на інше місце праці перейшли проф. Ю. Туниця (у 1993 р. обраний ректором Львівського лісотехнічного інституту), доц. М. Білецький (повернувся на кафедру економічної та соціальної географії), доц. Н. Бойкова виїхала в Російську Федерацію.

Протягом 15 років (з 2003 р. по липень 2018 р.) завідувачем кафедри працював проф. С. Кукурудза. З 2011 до 2019 року на кафедрі працював професор Зенон Гамкало, який перейшов з кафедри ґрунтознавства та географії ґрунтів.

Нині на кафедрі працюють: завідувач кафедри доцент І. Рожко (з 2018 р.), професор М. Назарук, доценти Б. Сенчина, І. Койнова, Н. Блажко, П. Теліш, О. Перхач, к. геогр. н., асистент С. Зюзін (0,5 ставки). На штатних посадах навчально-допоміжного персоналу кафедри працюють: завідувач лабораторії екологічної безпеки ландшафту, к. геогр. н. с. Зюзін, ст. лаборант Д. Крук та інженер навчальної лабораторії – Л. Крук.

При кафедрі діє аспірантура. На стаціонарній формі навчаються аспіранти Лідія Галянта, Олег Бота, Регіна Штойко, Юрій Полянський, на вечірній – Анастасія Свистун.

З 1997 року протягом 14 років спільно з викладачами економічного факультету кафедра забезпечувала підготовку фахівців спеціалізації “Менеджмент природоохоронної діяльності”, які на сьогодні успішно працюють у державних та місцевих управлінських структурах, а також викладачами на географічному факультеті та в інших навчальних закладах. У 2011 р. набір студентів на спеціальність “Менеджмент організацій” за програмою бакалаврів передано на економічний факультет, а підготовку спеціалістів з “Менеджменту природоохоронної діяльності” припинено.

При кафедрі працювала навчальна лабораторія екологічної експертизи, яка у 2021 р. була об’єднана з лабораторією ландшафтного моніторингу кафедри фізичної географії і зараз має статус міжкафедральної навчально-наукової лабораторії «Екологічної безпеки ландшафту».

Викладачі, співробітники, аспіранти та студенти кафедри опублікували понад 1100 наукових праць, зокрема 40 монографій (в тому числі іноземними мовами), понад 70 підручників, навчальних і навчально-методичних посібників, атласів, словників, довідників. Значним підсумком наукового доробку кафедри стала монографія «Львівська область: природні умови та ресурси» за загальною редакцією доктора географічних наук, професора М.М. Назарука. Монографія, обсягом 592 сторінки, видана у 2018 р. до 30-річного ювілею кафедри.

За 35 років роботи на кафедрі було захищено 3 докторські дисертації та 29 кандидатських.

Кафедра готує фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 106 Географія. За цією ж спеціальністю здійснюється підготовка магістрів. Кафедра забезпечує підготовку бакалаврів спеціальностей 014 Середня освіта (Географія), 103 Науки про Землю, 241 Готельно-ресторанна справа 183 Технології захисту навколишнього середовища. Важливою складовою підготовки студентів є навчальні і виробничі практики.

У 2018 році було проведено міжнародний науковий семінар «природні ресурси регіону: проблеми використання, ревіталізації та охорони», за результатами якої було опубліковано 83 наукові статті.

За останні п’ять років опубліковано 10 монографій, 8 навчальних і навчально-методичних посібників, 168 наукових статей (в т.ч. статті у

зарубіжних виданнях, які входять до списку ISI – 1, до списку Web of Sciens, Scopus -7, статті в інших закордонних виданнях – 5, статті у фахових виданнях України – 35, статті в інших виданнях України - 120) і 10 тез доповідей. Захищено три кандидатські дисертації.

I. Кадровий склад

Працівники кафедри є висококваліфікованими спеціалістами, випускниками різних кафедр географічного факультету Університету. Підготовку кадрового складу здійснюється головно через аспірантуру. Середній вік колективу кафедри складає 49 років.

На кафедрі є 7 викладацьких ставок. На сьогодні на кафедрі працюють: завідувач кафедри к. географ. н. доцент Рожко І.М., д. геогр. н., професор Назарук М.М.; к. географ. н., доц. Койнова І.Б.; к. геогр. н., доц. Блажко Н.Б. к. геогр. н., доц. Теліш П.С.; к. геогр. н., доц. Перхач О.Р. к. геогр. н., доц. Сенчина Б.В. (0,5 ст), к. геогр. н., асист. Зюзін С.Ю. (0,5 ст., за сумісництвом).

Рейтинг викладачів кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи

№ з/п	Прізвище, ініціали працівника	Результативність роботи у 2021 р.	Результативність роботи у 2022 р.
1	Рожко І.М.	865	1190
2	Назарук М.М.	2552	3954
3	Койнова І.Б.	2174	1897
4	Перхач О.Р.	2038	1740
5	Блажко Н.Б.	1770	1187
6	Теліш П.С.	645	515
7	Сенчина Б.В.	899	967
8	Зюзін С.Ю.	-	267

Сприяти професійному розвитку працівників кафедри, підвищенню їхньої кваліфікації, шляхом активізації роботи в науково-дослідних проектах і грантах, стипендіальних програмах, міжнародних стажуваннях. Надавати допомогу у підготовці нових запитів на отримання міжнародних грантів. Здійснювати допомогу у проведенні наукових досліджень, написанні і захисті дисертаційних робіт викладачами, аспірантами і здобувачами кафедри.

II. Освітня діяльність

Кафедра раціонального використання природних ресурсів і охорони природи готує фахівців за освітніми програмами бакалавр та магістр денної форми навчання спеціальності “Географія”. Кафедра забезпечує викладання

кількох нормативних курсів для спеціальностей 106 “Географія”, 014 “Середня освіта (Географія)”, 103 “Науки про Землю”, а також спеціальності 183 “Технології захисту навколишнього середовища”. Зокрема: “Основи екології”, “Екологія”, “Екологія та освіта для сталого розвитку” (проф. М. Назарук); “Біогеографія” (проф. С. Кукурудза до 2022 р.), згодом “Біогеографія і геоботаніка” (доц. Блажко Н.Б.), “Біогеографія і охорона природи” (доц. І. Рожко); „Рациональне природокористування” (доц. І. Рожко), “Адаптація до змін клімату”, (доц. І. Койнова), “Концептуальні засади філософії довкілля” (проф. М. Назарук), “Екологічні технології”, (доц. І. Рожко), для яких розроблені навчальні на навчально-методичні посібники. Для курсу “Біогеографія” професор С. Кукурудза у 2006 р. написав перший в Україні україномовний підручник.

Серед дисциплін вільного вибору студентів читаються предмети “Економіка природокористування” та “Організація природо-краєзнавчих маршрутів” (доц. І. Рожко), “Соціоекологія” (проф. М. Назарук, доц. Н. Блажко), “Альтернативна енергетика” (доц. П. Теліш), “Проблеми поводження з відходами” “Екологічна культура і менеджмент” та “Екологізація середньої освіти” (доц. І. Койнова), “Екологія людини” (доц. О. Перхач). У межах спеціалізації на кафедрі викладаються такі дисципліни: “Охорона і раціональне використання атмосферного повітря” (доц. І. Рожко), “Управління природокористуванням”, “Методи геоекологічних досліджень”, “Адаптація до змін клімату”, (доц. І. Койнова), “Урбоекологія”, “Охорона біотичного різноманіття”, “Природно-заповідна справа”, “Екологічний аудит” (доц. Б. Сенчина), “Екологічна інфраструктура міст”, “Екологічний контроль” (доц. Н.Блажко), “Оцінка впливу на довкілля”, “Охорона водних ресурсів” (доц. О. Перхач), “Охорона земельних і лісових ресурсів” (доц. П. Теліш), “Метризація природного довкілля”, “Екологічна паспортизація” (к.г.н., ас. С. Зюзін). На високому рівні відбувається методична робота, всі дисципліни мають належне методичне забезпечення, яке постійно оновлюється та вдосконалюється, що дозволяє проводити заняття і в дистанційному режимі.

Професор М. Назарук забезпечує читання дисципліни на вибір для аспірантів другого року навчання “Актуальні проблеми екологізації суспільства”, “Екологічні ризики та управління ними”.

Практики, які проводять викладачі кафедри (навчальна загально географічна міжзональна та екологічна практики (1 курс), геоботанічна, екологічна та гірський розділ комплексної навчальної фізико-економіко-географічної практики (2 курс), а також виробничі (3, 4 курс), виробнича і переддипломна та асистентська практики в магістратурі), спрямовані на вивчення та дослідження локальних і регіональних екологічних проблем.

Впродовж багатьох років до 2015 року кафедра забезпечувала викладання курсів “Основи екології” або “Екологія” на філософському, філологічному, історичному, механіко-математичному факультетах, а також на факультетах іноземних мов та прикладної математики. На факультеті журналістики викладалась навчальна дисципліна “Соціоекологія”. На економічному факультеті – “Ресурсознавство”.

Підвищувати якість навчання та їх практичну спрямованість на отримання нових вмінь і навичок. Вдосконалювати навчально-методичне і матеріального забезпечення навчальних дисциплін, оновлювати їх структуру та зміст відповідно до вимог інформаційного (у т. ч. геоінформаційного) середовища. Збільшити обсяг лекційних курсів презентаційного характеру із використанням інформаційних платформ та практичних і семінарських занять навчально-дослідницького змісту із використанням методик польових досліджень. Впровадити у навчальний процес сучасні інформаційно-комп'ютерні технології (особливо із використанням дистанційного знімання), створити нові електронні курси, зокрема на навчальній платформі Moodle, підвищити рівень володіння викладачів ГІС-технологіями. Підготувати навчально-методичні матеріали (головно в електронному форматі) з дисциплін кафедри для студентів та аспірантів.

III. Наукова діяльність і розвиток міжнародної співпраці

Наукові дослідження кафедри проводяться у рамках наукової тематики, яка виконується в межах робочого часу та особистих досліджень працівників кафедри.

- еколого-географічні дослідження довкілля та окремих його компонентів
- польові, стаціонарні, експериментальні дослідження екосистем та природних процесів;
- моніторинг довкілля, екологічна експертиза, екологічний менеджмент, менеджмент природоохоронних територій;
- рекреаційне природокористування та його вплив на довкілля;
- проведення з відходами;
- екологічна освіта;
- збереження біорізноманіття;
- ревіталізація природних систем.

Загалом наукові інтереси кафедри різноманітні. Вони охоплюють як проблеми сталого розвитку територіальних громад, так і глобальні екологічні проблеми, які є викликом для існування людства в цілому.

Продовжити еколого-географічні, дослідження у рамках головних наукових напрямів кафедри. Забезпечити підвищення наукового рівня публікацій викладачів. Поліпшити якість проведення виробничої і переддипломної практик, сприяти студентам у їх проходженні у профільних підрозділах підприємств, установ, організацій, органів державної влади і місцевого самоврядування, залучати студентів до науково-дослідної роботи кафедри. Написання і видання монографій і наукових статей у журналах, що входять наукометричних баз даних і фахових видань України. Налагоджувати наукову співпрацю з ВЗО та їх підрозділами географічного, геологічного, гідрологічного, екологічного і картографічного спрямування як в Україні, так і закордоном, брати участь у міжнародних і всеукраїнських конференціях і

семінарах. Оптимізувати роботу кафедральних науково-методичних семінарів та апробацію дисертаційних досліджень аспірантів і здобувачів наукових ступенів.

IV. Соціально-виховна робота

Проводиться широка освітня робота з питань відповідального поводження з побутовими відходами. Зокрема було проведено понад 100 уроків щодо правил сортування сміття у школах різних областей України, що має не лише освітнє, але й профорієнтаційне значення.

Викладачі та аспіранти кафедри беруть активну участь у складі журі міських і обласних олімпіад з географії та екології, конкурсах наукових робіт з охорони природи та екології серед школярів, а також обласних шкільних змагань з туризму та краєзнавства. Найактивнішими в цьому є проф. М. Назарук, доценти І. Койнова, І. Рожко, Б. Сенчина, Н. Блажко.

Підвищувати роль виховної і профорієнтаційної роботи на кафедрі. Активізувати роботу студентського екологічного гуртка. Організовувати виховні та екологічні заходи, краєзнавчі екскурсії і посвяти студентів, відвідувати виховні заходи, які відбуваються на географічному факультеті та в університеті. Брати участь у всеукраїнських, обласних шкільних олімпіадах, турнірах, конкурсах з географії, профорієнтаційних заходах, які організовує факультет та університет. Оновити і підтримувати Інтернет-сторінки кафедри на сайті географічного факультету та у соцмережах.

V. Промоція кафедри

Інформацію щодо наукової, навчальної і виховної діяльності кафедри розміщено на сторінках географічного факультету і Фейсбук сторінці кафедри. Наповнення інформацію на веб-сторінках відбувається регулярно із оприлюдненням діючих і нових освітніх програм та окремих навчальних курсів, заходів кафедри.

Програмні цілі і завдання кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи

№ з/п	Ціль	Результати / показники досягнення цілі	Залучені співробітники	Дата виконання
1.	Сприяння професійному розвитку працівників кафедри	Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, шляхом заохочення до участі у міжнародних стажуваннях, стипендіальних програмах і проектах	викладачі кафедри згідно з планом підвищення кваліфікації	2023–2028
		Написання дисертаційних робіт на здобуття наукового	викладачі кафедри, що є	2023–2028

№ з/п	Ціль	Результати / показники досягнення цілі	Залучені співробітники	Дата виконання
		ступеня доктора наук викладачами кафедри	кандидатами наук	
		Активізація роботи з аспірантами, захист дисертаційних робіт здобувачами кафедри, зокрема:	наукові керівники,	
2.	Підвищення якості навчання та його практичної спрямованості	Вдосконалення навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін, оновлення їх структури та змісту	викладачі кафедри	2023–2028
		Написання і видання навчальних і навчально-методичних посібників, методичних вказівок і рекомендацій, зокрема: 1) оцінка впливу на довкілля 2) Екологічні технології 3) Методичні рекомендації щодо написання магістерських робіт 4) Адаптація до змін клімату	Перхач О.Р, Рожко І.М. Рожко І.М., Койнова І.Б.	2023 2023
		Розроблення навчально-методичного забезпечення для освітніх програм “Географія”	гарант, викладачі кафедри	2023–2028
		Збільшення обсягів практичних і семінарських занять дослідницького характеру	викладачі кафедри	2023–2028
3.	Розширення досліджень у рамках наукового напряму кафедри, забезпечення підвищення наукового рівня викладачів	Організація і проведення науково-практичної конференції, присвяченої 35 - річчю створення кафедри	І. Рожко, викладачі кафедри	2023
		Опублікування статей викладачами у фахових і наукометричних журналах	викладачі кафедри	2023–2028
		Активізація наукової співпраці із закладами вищої освіти України та інших	викладачі кафедри	2023–2028

№ з/п	Ціль	Результати / показники досягнення цілі	Залучені співробітники	Дата виконання
		країн Європи і світу		
		Участь у міжнародних і всеукраїнських конференціях і семінарах	викладачі кафедри	2023–2028
		Оптимізація проведення науково-методичних семінарів, апробація дисертаційних досліджень здобувачів кафедри	викладачі кафедри, аспіранти	2023–2028
		Поліпшення якості проведення навчальних, виробничих і педагогічних практик, сприяння студентам в їх проходженні	викладачі кафедри, що відповідають за проведення практик	2023–2028
		Удосконалення бази тестових завдань для проміжного і підсумкового контролю знань студентів	викладачі кафедри	2023–2028
		Залучення студентів до науково-дослідної роботи кафедри,	викладачі кафедри	
4.	Підвищення ролі виховної і профорієнтаційної роботи на кафедрі	Організація і проведення наукових, виховних, екологічних, краєзнавчо-туристичних і спортивних заходів для студентів кафедри, відвідування заходів, які відбуваються на факультеті та в університеті	порадники академгруп, викладачі кафедри, запрошені фахівці	2023–2028
		Організація і проведення екскурсій в музеї, установи та організації Львова та університету	порадники академгруп, викладачі кафедри	2023–2028
		Участь в проведенні всеукраїнських та обласних шкільних олімпіадах, турнірах, конкурсах з географії та екології	викладачі кафедри	2023–2028
		Участь в профорієнтаційних заходах, що організовані факультетом та універси-	викладачі кафедри	2023–2028

№ з/п	Ціль	Результати / показники досягнення цілі	Залучені співробітники	Дата виконання
		тетом		
		Оновлення Інтернет-сторінок кафедри і персональних сторінок викладачів	І.Рожко, викладачі кафедри	2023–2028

Завідувач
кафедри раціонального використання
природних ресурсів і охорони природи

к. геогр.н., доц. Ігор Рожко